Коротко сказавши, кар'єра місіс Сейтер у Доусоні була подібна до летючої зірки. Місіс Сейтер, власне, приїхала навесні собачим запрягом із франко-канадськими провідниками, пробавила бучно майже цілий місяць, а тоді подалася річкою устріть води, тільки-но кригоплав скінчився. Незвичний до жінок Доусон так і не збагнув ніколи причини цього наглого від'їзду, і чотири сотні місцевих пожильців почулися після того вельми смутно й самотньо, аж сенсаційне відкриття у Номі[35] заволоділо цілком їхніми думками. Бо ж Доусон, зрадівши появі місіс Сейтер, вітав її щирим серцем. Була вона вродлива, чарівна, та ще ж і вдова. Отож першої-ліпшої хвилини могла мати собі до послуг будь-яку кількість закоханців на вибір — чи то з королів цього північного Ельдорадо, чи то з тамтешніх урядовців, чи то з молодших пригодників, що аж кидалися на кожнісіньке шелестіння жіночої сукні.

Інженери-гірники шанували пам'ять її чоловіка — небіжчика полковника Сейтера, — тимчасом як промисловці та підприємці-колонізатори замалим не молилися на нього: адже ж і в Штатах шанували його, як знавця гірничої справи, а в Лондоні — либонь, і більше. І було те нерозв'язною загадкою, чому не якій-будь іншій жінці, а саме Сейтеровій удові спало на думку приїхати до цієї країни. Але чоловіки-північани — обметані бувальці, що, зневажливо ставлячися до теорій, несхитно звіряються на факти. А Карен Сейтер, слово честі, була чи не найістотніший факт для переважної з них більшості. Тільки послідовність та сквапність її відмов на всі зальоти протягом ціломісячного побуту в Доусоні свідчать про те, що сама вона трактувала своє становище по-іншому. Але зникла вона — зник і факт, залишилася загадка.

Одначе випадок все ж дав ключа до відгадки. Джек Кафрен, її остання жертва, намарне склавши до ніг їй своє серце та ділянку в п'ятсот футів на Бонанзі, святкував свою недолю, бенкетуючи цілісіньку ніч з гультіпаками.

Десь серед ночі здибав він П'єра Фонтена, того самого, що був за старшого провідника у Карен Сейтер. Здибавшись, впізнали вони один

одного, почали чаркуватися та й повпивались так, аж язик їм наче повстяний зробився.

— Ге? — хрипко згукнув по деякім часі П'єр Фонтен. — Н-нащо мадам Сейтер навернулася до цієї країни? Ліпше самому вам у неї поспитатися. Нічо не ка, тільки все торочить мені дне й те саме прізвище. "П'єре, — ка вона до мене, — П'єре, ви мусите знайти цього чоловіка, а я вас нагороджу — тисячу доларів дам, якщо знайдете цього чоловіка". Цього чоловіка? Ah, oui[36]. Його звуть... зараз-за-раз... Девід Пейн, oui, m'sieu[37], Девід Пейн. І одно це ім'я торочить, одно торочить... І ввесь час я всюди шукаю та нишпорю, — це ж диявольська робота... і ні чоловіка тобі, ані тисячі доларів. Хай йому біс!

— Ге? Ah, oui. Дного разу вернули з Серкла люди, що знали того чоловіка. Він з Березового ручаю, вони казали. А мадам? Промовила: "Bon!"[38] та зраділа хто й зна як. А тоді до мене: "П'єре, — ка, — запрягайте собаки. Мерщій рушаймо. Якщо ми знайдемо цього чоловіка, я дам вам на тисячу доларів більше". А я й кажу: "Oui, мерщій! Allons, madame!"[39]

— Ну, то я був певнісінький, що тії дві тисячі доларів мої. Простачисько! Ще-бо приїхали люди з Серкла та й кажуть, що там такого Девіда Пейна вже нема, бо нещодавно, бач, подався він до Доусона. Тож ми з мадамою так і не поїхали.

— Oui, m'sieu. А оце знову мадам до мене звертається. "П'єре, — ка й тика мені п'ятсот доларів, — добувайте човна й жердину. Завтра ми рушимо вгору річкою". Ah, oui, завтра, вгору річкою; і той клятий Ситка Чарлі зідрав з мене за човна та жердину п'ятсот доларів. Собача печінка!

Отож наступного дня, коли Джек Кафрен звірив доусонцям свій клопіт, — цілий Доусон зацікавився питанням, що ж то за один отой Девід Пейн і що він має з Карен Сейтер до діла. Але того ж таки дня, як і сказав П’єр Фонтен, місіс Сейтер із своїм барбаринським почтом

провідників рушила вздовж східного берега до Клондайк-Сіті, а далі, уникаючи круч, переправилася на західний берег і там зникла, пливучи в південному напрямкові, поміж численних острівців.

II

— Oui, madame, це саме тут. Один, два, три острови нижче річки Стюарт. Осьо — третій острів.

Кажучи це, П’єр Фонтен тим часом упирався жердиною в берег, скеровуючи стерно проти води. Таким чином ніс опинився якраз проти берега, доки метис, вискочивши з линвою, прив'язував човна.

— Постривайте хвилиночку, мадам, я піду подивлюся. Але тільки-но він зник за пагорком, як десь там хором почали собаки брехати, і за хвилю він повернувся.

— Oui, madame, це саме та хатина. Я роздивився навколо. Нікого немає вдома. Але він десь недалеко, та й подавсь не надовго, бо ж інакше не кинув би так свої собаки. Закладаюся, що він ось-ось надійде!

— Допоможіть мені вийти, П'єре. Я зовсім знемоглася, сидячи в човні. Невже ви не могли влаштувати все це зручніше?

З пухнастого хутряного кубелечка, влаштованого посеред човна, підвелася Карен Сейтер в усій своїй принадній красі. Хоч вона й скидалася на тендітну лілею, але цьому суперечили — сила, з якою вона вхопила П'єрову руку, пружність жіночих її м'язів, коли вона підважилася на них, а також проворність її рук та ніг, що допомогли їй так звинно видряпатися стрімким берегом на гору. Одначе м'язи не випиналися їй під шкірою, а лежали рівно й плавко — і ціле її тіло аж пашіло силою.

Та хоч вона й легко, здавалося, висіла з човна, а проте обличчя їй порожевіло, і серце колотилося швидше, ніж звичайно. А коли підійшла

до хатини — щоки її стали густо-червоні, — певно, через хвилювання та цікавість.

— Дивіться, глядітьі — показував ІГер на численні друзки коло стосу дров. — Ще свіжі… два-три дні, не більш.

Місіс Сейтер кивнула головою. Вона спробувала зазирнути до віконця, та його було затягнено нажираваним папером, — світло крізь нього проходило, але роздивитись бодай що годі було. По цій невдачі пішла вона кругом дому до дверей і вже була до половини підняла клямку, але чогось передумала і впустила її назад. Тоді раптом стала на одне коліно й поцілувала грубо обтесаний поріг. П'єр Фонтен, може, те й бачив, однак і взнаки не дав, і ніхто згодом об тім не довідався. Але наступної хвилі один з човнярів, що спокійно запалював собі люльку, раптом здригнувся від несподівано гострого голосу старшого.

— Гей ти, Легуаре! Постелив би там м'якіше, чи що! — наказував П'ер. — Шкури поклади та коців побільше! Тьху, пропади ти пропадом!

Одначе небавом кубелечко те поруйнували й умостили м'яко шкури та коци на високому березі, де вигідно розташувалася місіс Сейтер. Лежачи на боці, вона милувалася на весняну повідь широкого Юкону.

Небо понад горами, ген по той бік річки, тьмарилося димами невидимих лісових пожеж, і післяполуденне сонце тьмяно прозирало крізь цю завісу, примхливо бликаючи по землі чудовими тінями. І на цілу місцевість, аж за обрій, на ялиною поросліе острови, на темну воду, на покарбовані кригою гірські пасма — неначебто лягла печать незайманої пустки. Ані сліду людського по цілій пустелі; ані згук не зрушить тиші. Земля неначе схоронилася під нереальністю незнаного, оповита задумливою таїною безміру.

Може, саме це й знервувало місіс Сейтер: ніяк-бо не могла всидіти на місці, все вдивлялася то в один, то в другий бік річки, — то встріть води,

то за водою, — чи то раптом утуплювалася очима у мрячні береги або в напівсховані гирла розток. Щось за годину човнярів було послано на берег напнути намети до ночівлі, а П'єр залишився із своєю панею пильнувати.

— Аж ондечки й він, — прошепотів П'єр по тривалій мовчанці, пильно вдивляючися вгору проти води на самісінький край їхнього острівця.

Там за течією пливло каное, виблискуючи пообіруч веслами. Коло стерна манячіла чоловіча постать, а на носі жіноча; веслуючи, вони ритмічно згиналися та розгинались. Місіс Сейтер спочатку не звернула ніякої уваги на жінку, аж поки каное наблизилося й чарівна краса веслярки ввібрала в себе її погляд. Облипла блузка з лосячої шкури, фантастично оздоблена барвистим бісером, граціозно окреслювала округлі лінії тіла веслярчиного, а мальовниче запнута шовкова хустка веселого кольору почасти прикривала їй буйне синьо-чорне волосся. Але саме її обличчя, немов злите з бронзи, прикувало до себе мимовільний погляд місіс Сейтер. Трохи зизуваті, пронизуваті, чорні та великі очі веслярки дивилися просто себе з-під тонких вигнутих брів. Сухорляві вилиці виразно різьбилися їй на виду, а щоки м'яко спадали до тонкогубого, із притаєною енергією рота. Обличчя те виявляло далеку домішку монгольської крові, що по довгому блуканні все ж повернулася до матірної раси. І це ще більше підкреслював гарний орлиний ніс з тонкими тріпотливими ніздрями — орлина хижість взагалі була притаманна цілій постаті її, а не лишень обличчю. Вона була достоту татарського типу, тільки що ушляхетненого, і плем'я червоношкірих індіян могло пишатися, виплекавши таку своєрідну істоту бодай хоч раз на кільканадцятеро поколінь.

Замашисто веслуючи, дівчина разом із чоловіком раптом повернула човника проти води і м'яко підвела його до берега. Ще мить — і вона вже стояла на високому березі й, перебираючи руками, тягла за мотуз чверть туші щойно забитого лося. За нею вискочив і чоловік, і вони разом, меткі рухами, витягли каное з води. Ціла зграя собак скиглила навкруг, і коли дівчина нахилилася пожалувати їх, чоловік помітив місіс Сейтер, яка

підвелася на рівні ноги. Він глянув мимохіть, протер собі очі, ніби зір його зрадив, і знову глянув.

— Карен, — промовив він просто і, рушивши до неї, простяг руку, — я на мить подумав, що це сон. Я цієї весни осліп був від снігу, і тепер мої очі раз у раз витівають мені різних штук.

Місіс Сейтер аж пашіла вся, і серце їй стискалося до болю; вона всього сподівалася, — крім цієї байдужно простягненої руки. Але вона тактовно погамувала себе й у відповідь сердечно потисла йому руку.

— Розумієте, Дейве, я не раз вирішувала приїхати до вас, і безперечно здійснила б свій замір, та тільки… тільки…

— Та тільки я до вас не писав.

Девід Пейн засміявся і провів очима молоду індіянку, що саме зайшла до хатини.

— О, я розумію, Дейве… Бувши на вашому місці, я, мабуть, учинила б так само. Але ж я приїхала — ось я…

— Ну, то проходьте ж далі, ходіть-но до хатини та попоїжте чого з дороги, — запросив він радо, пропустивши повз вуха чи не звернувши уваги на жіночий заклик, що бринів їй у голосі. — І ви, певно, здорожилися. Ви куди мандруєте? Проти води? Виходить, ви зимували в Доусоні, чи припливли з останньою кригою? Це ваш табір?

Він кинув погляд на провідників, що збилися круг багаття на відкритому місці, і відхилив рукою двері, запрошуючи її ввійти.

— Я приїхав сюди кригою по річці з Серкл-Сіті ще тої зими, — провадив він далі, — і оселився тут тимчасово. Маю інтерес на потічку

Гендерсона, а якщо не поталанить, то восени поспитаю щастя на Стюарті.

— Ви не дуже змінилися, правда? — запитала вона, намагаючись перевести розмову на більш інтимний грунт.

— Може, трішки схуд, проте убрався в силу. Як на вашу думку?

Вона тільки знизала плечима й поглянула крізь тьмяне світло на дівчину-індіянку, яка розпалила вогнище й підсмажувала великі кусні лосячого м'яса, перемішаного з тоненькими кавалками бекону.

— А в Доусоні ви зупинялися надовго?

Він стругав нагрубо топорище з березового бруса й запитав, не підвівши навіть голови.

— О, лише на кілька день, — відповіла вона, пильно слідкуючи за дівчиною очима і ледве розчувши запитання. — Про що ви спитали? Про Доусон?.. Майже місяць, і рада була, що виїхала звідтам. Чоловіки тут на півночі не криються з почуттями і настирливість їхня часом аж набридає.

— Таж так і мусить бути, коли до самої землі допадешся. Людина полишає умовності вдома разом із пружиновим ліжком. Але ж ви слушний час вибрали для від'їзду. Ви покинете країну ще до сезону комарів, і лишень за браком досвіду не зможете оцінити, яке то для вас щастя.

— Мабуть, що так. Але розкажіть мені про себе, про своє життя. Хто ваші сусіди? Та чи маєте ви яких взагалі?

Розпитуючись, вона ввесь час стежила за дівчиною, котра, насипавши трохи зернят кави в торбину з-під борошна, товкла їх на припічку. З твердістю та спритністю, які доводили, що нерви її такі ж первісні, як і

цей спосіб роботи, дівчина розтирала кавові зернятка важким уламком кварцу. Девід Пейн помітив погляд своєї гості, і по губах йому перебігла тінь осмішки.

— А чого — було й кілька сусідів, — відказав він. — Міссурійські хлопці та двійко корнуельців, але вони подалися до Ельдорадо — піднайнялися там за саму їжу.

Місіс Сейтер кинула значущий погляд на дівчину.

— І, мабуть, навколо індіян чимало?

— Давно вже всі до одного вибралися звідси до Доусона. Жодного тубільця немає у цілім краї, за винятком Вінепай, та й вона родом з плем'я коюкук — це миль із тисячу річкою наниз.

Місіс Сейтер аж дух перехопило; і хоч усмішка так і лишилась їй на губах, а проте чоловікове обличчя відлинуло від неї десь далеко-далеко, а перед очима, немов п'яне, завирувало колоддя тої халупчини. Аж тут її запросили сісти до столу і тільки при їжі відчуття часу та простору знову повернулося до неї. Говорила вона сама мало, та й то здебільшого про свої враження з мандрівки та про погоду, тимчасом як чоловік удався в нескінченні розумування про різницю між мілкими літніми копальнями Пониззя і глибокими зимовими копальнями Горішньої Країни.

— Вам не цікаво знати, задля чого приїхала я сюди на Північ? — спитала вона. — А втім, ви запевне знаєте.

Вони підвелися з-за столу, і Девід Пейн ізнову взявся за топорище.

— Мого листа ви одержали?

— З останніх? Ні, здається, що ні. Він, мабуть, ще мандрує понад Березовим ручаєм чи, може, лежить у хатині якого торгівця на Долішній річці. З поштою тут чистий сором, та й годі. Ні порядку, ні системи, ані…

— Але ж не будьте такий дерев'яний, Дейве! Допоможіть мені! — заговорила вона гострим та наказовим тоном, що лишився в неї ще з минулого. — Чому ви не розпитуєте мене про мене? Про тих, що ми їх знавали колись давно? Невже вас ніщо на світі не цікавить? Ви знаєте, що чоловік мій помер?

— Справді? Який жаль. Коли ж…

— Девіде!

Вона мало не розплакалася з досади, але ці докори, що забриніли у неї в голосі, принесли їй полегкість.

— Ви відбирали бодай які не які листи від мене? Либонь, кілька їх все ж дійшло до вас, хоч ви так і не спромоглися на відповідь.

— Ну, останнього, де, очевидячки, сповіщалося про смерть вашого чоловіка, я не дістав, та й більшість їх певне десь погубилася; але декілька я таки отримав. Я… гм… читав їх уголос Вінепай, щоб застерегти її… себто, розумієте, щоб вона тямила, які лихі її білі сестри… І… гм… на мою думку, це пішло їй на користь. Як ви гадаєте, га?

Але Карен про ту шпильку було байдуже — вона провадила своє.

— В останньому листі, що ви його не відібрали, я повідомляла вас — ви вже здогадалися — про смерть полковника Сейтера. Це було рік тому. Я писала також, що як ви не зберетеся до мене, то я приїду сюди до вас. І ось я тут, — я обіцяла багато разів і врешті приїхала.

— Я щось не пригадую тих обіцянок.

— А в попередніх листах?

— Так, ви обіцяли, але я тої обіцянки не допоминався і на листи не відповів, тож справу не було ні в який спосіб залагоджено. Таким чином, я не знаю жодної такої обіцянки. Проте я добре пам'ятаю іншу обіцянку, що ви її теж, мабуть, не забули. Це було дуже давно.

Він упустив топорище долі й підвів голову.

— І хоча це й було дуже-дуже давно, я виразно все те собі пригадую: і день, і час — усе до цяти. Ми з вами були в трояндовому садку: ви та я… в трояндовому садку вашої матері. Все довкола брунькувало та квітло, і в крові нам грала весняна живиця. І я пригорнув вас до себе… то було вперше… і міцно-міцно поцілував вас в уста. Ви цього не пригадуєте?

— Не розворушуйте цього, Дейве, не треба! Я пам'ятаю кожну подробицю, — мені соромно! Як часто я плакала! Коли б ви тільки знали, як я караюсь…

— І тоді ви мені пообіцяли… та й тисячу разів нагадували ви свою обіцянку за тих солодких днів, що настали потім. І обіцянкою дихав кожен погляд ваших очей, кожен дотик вашої руки, кожен звук, що його зронювали ваші вуста. А згодом — як би його сказати?.. — з'явився якийсь мужчина. Він був старий, такий старий, що здавався б і на вашого батька… і вродою не гарний, але ж людина на позір порядна. Він не чинив нічого недозволеного, жив доброчесно, як закон велить, був вельми шанований. А поза тим, і то найголовніше, він володів кількома злиденними копальнями — мав їх щось із два десятки; та то пусте. Було в нього ще й декілька миль землі, брався він і до комерції, відтинав купони. Він…

— Але ж були інші причини, — перебила вона йому мову. — Я ж бо вам казала. Під тиском… кепсько з грішми… нестатки… батьки… скрута. Ви ж розуміли тоді, яке безвихідне було становище. Я нічого не могла вдіяти

— не було ради. Це не залежало від моєї волі. Вони віддали мене на жертву, чи то я сама віддала себе, — розумійте, як хочете. Але ж, боженьку милий! Дейве, я змушена була вам відмовити! Ви не були справедливі до мене. Подумайте самі, як я мордувалася!

— Це не залежало від вашої волі? Під тиском? Не було такої сили під небом, яка присилувала б вас спати з тим чи іншим мужчиною.

— Але ж думкою я була завжди з вами! — мовила вона, захищаючись.

— Я ніяк не міг звикнути до вашого виміру кохання. Та й досі ще не звик. Я не розумію!

— Але ж зараз! Зараз!

— Ми розмовляли про мужчину, що ви з ним вирішили одружитися. Що ж він був за один? Чим він причарував вашу душу? Які мав чесноти? Щоправда, він був багатій, — багатій на всю губу. Розумівся на комерційних справах. Добре вмів лічити відсотки. Мав обмежений розум, але досконало знався на підлотах та підступах, що за їх допомогою перетягав до власної кишені гроші — то одного, то другого і ще бозна-якого чоловіка. А закон тим часом усміхався. І чого не засуджував закон, — схвалювала й етика християнська. З громадського погляду він був людина непогана. Але з вашого погляду, Карен, з мого, з нашого погляду там, у трояндовому садку, хто він був?

— Не забувайте — він помер.

— Це нічого не змінює. Хто він був? Велике, грубе, прозаїчне створіння, глухе до пісні, сліпе до краси, мертве до всього духовного. Він був опасистий з лінощів, мав обвислі щоки, а гладючий живіт свідчив за його ненатлість...

— Але ж він помер! А ми живі сьогодні! Зараз! Чуєте? Нехай я була зрадлива, як ви кажете. Я згрішила. Добре. Чи ж не повинні й ви так само сказати про себе — peccavi?[40] Я зламала свої обіцянки, а ви — ні? Ви ж казали в трояндовому садку, що ваше кохання безкрає, щось такого принаймні. Де ж воно поділося?

— Отут! І зараз! — вигукнув він, пристрасно б'ючи себе в груди кулаком, — І завжди було.

— І ваше кохання було незмірне; не було за нього більшого на світі, — провадила вона далі, — принаймні щось такого казали ви в трояндовому садку. Так невже ж воно не досить велике, не досить милостиве, щоб простити тій, що коло ніг ваших обливається сльозами?

Чоловік завагався. Він розтулив рота; але слова завмерли йому на губах. Вона примушувала його розкрити своє серце й висловити те, в чому він і сам собі не признавався. Осяяна пристрастю, ланка стояла перед ним в усій своїй красі, ваблячи до себе і відживлюючи давні спогади палкішого життя. Щоб не дивитись на неї, він відвернувся, але вона обійшла круг нього й знову стала перед ним.

— Гляньте на мене, Дейве! Адже я та ж сама, що й давніше була. І ви той же самий, коли б схотіли глянути на себе. Ми не змінилися обоє.

Її рука лежала йому на плечі, а він своєю уже рв'яно напівобняв Карен, коли це нагло черкнув сірник і він отямився. Вінепай, байдужа до того, що діється, засвічувала гніт у брудній лампі. Індіянка з'явилася, щоб розігнати темряву, і вогонь, спалахнувши, освітив її бронзову красу аж до щирого золота.

— Ви ж бачите, що це неможливо, — зітхнув він, лагідно відсторонюючи від себе біляву жінку. — Це неможливо, — промовив він іще раз. — Це неможливо.

— Я вже не дівчинка, Дейве, з дівчачими ілюзіями, — сказала вона ніжно, проте не зважуючись наблизитись. — Вона вам жінка, я це розумію. Мужчини є мужчини. І в цій країні це звичайнісінька річ. Це мене не вразило. Я здогадалася з першої ж хвилини… Але… ет!.. це ж тільки тубільний шлюб… адже це шлюб не справжній?

— Ми собі такими речами голови не морочимо на Алясці, — промовив він не зовсім певно.

— Я знаю, але…

— Ну, так, це тільки тубільний шлюб… і нічого більше.

— А дітей немає?

— Нема.

— І ще…

— Ні-ні; нічого — але однаково — це неможливо.

— Але ж ні.

Вона знову стояла поруч нього, і рука її легко, пестливо доторкалася його засмаглої руки.

— Я надто добре знаю звичаї цієї країни. Мужчини чинять тут таке день крізь день. Відірвані від широкого світу, вони не мають бажання залишатися тут назавжди; вони через Компанію Тихоокеанського узбережжя виписують дівчині харчів на цілий рік, додають ще їй трохи готових грошей — і вона тим задоволена. І до кінця річного терміну мужчина…

Вона знизала плечима.

— Отак само можна й з цією дівчиною зробити. Ми дамо їй ордера до компанії, але не на один рік, а на ціле життя. Хто була вона, коли ви знайшли її? Неотесана дикунка, що влітку живилася рибою, а взимку — лосячим м'ясом; переїдалася в кращі часи, голодувала у гірші. І якби не ви, така вона залишилася б і надалі. Ви приїхали — і вона стала щаслива; а якщо, їдучи звідси, ви забезпечите її всім, — вона буде ще щасливіша.

— Ні, ні! — запротестував він. — Це несправедливо.

— Ну ж бо, Дейве, гляньте правді в вічі. Зрозумійте — вона вам не рівня. Вона ж зовсім чужої раси. Вона з діда-прадіда тутешня, паросток цієї землі, і така цій землі споріднена, що несила її й відірвати. Дикункою народилася, дикункою й помре. Але ж ми — ви та я — панівна, розвинена раса, ми сіль землі, а через те й господарі! Ми створені одне для одного. Найвищий — поклик крові, а кров у нас одна. Розум і чуття це диктують. Сам ваш інстинкт цього вимага. Ви не можете з цим не погодитись. Ви не можете скинутися предківських поколінь. Ваші предки існували протягом тисячі століть, і навіть ста тисяч століть, і рід ваш не повинен вигинути тут. Цього не можна допустити. Ваші предки цього не дозволять. Інстинкт сильніший за волю. Раса могутніша за вас. Ну ж бо, Дейве, їдьмо! Ми ще молоді, й нас вабить життя. Рушаймо звідси!

Вінепай, що саме виходила з хатини погодувати собаки, привернула до себе Пейнів погляд — і він знову кілька разів на знак заперечення похитав головою. Але жінчина рука вже обвила його за шию, й щока її притулилася йому до щоки. Образ суворого життя опанував його уяву: марна боротьба з безжальною природою, жахливі роки холоду й голоду, огидне первісне існування, болісна пустка, якої не могло заповнити тваринне животіння. А тут поруч нього така принада, що нашіптує йому про ясніші, тепліші країни, про музику, світло та втіхи, — принада, що знову кличе до життя давні часи. Усе це промайнуло йому в підсвідомості. Перед ним миготіли обличчя; з пам'яті раптово виринули

уламки призабутих подій, веселих годин; забриніли мелодії пісень, трелі сміху…

— Рушаймо, Дейве, рушаймо! Я всього припасла на двох. Так любо стелеться нам шлях! — Вона роздивилася довкола себе на вбоге вмеблювання тієї халупчини. — Я всього припасла на двох. Увесь світ коло наших ніг, і всі чисто втіхи — наші. Їдьмо, їдьмо!

Вона була в його обіймах і вся тремтіла, а він міцно пригортав її до себе. Він звівся на ноги… Аж раптом до слуху його добулося крізь грубе колоддя стін люте гарчання голодних собак та гостре гойкання Вінепай, що їх розбороняла. І інша картина навернулася йому на пам'ять. Сутичка в лісі, — одчайдушна сутичка з пискатим ведмедем-грізлі, кульгавим, страшнючим; люте валування собак та гостре гойкання Вінепай, яка нацьковувала їх на звіра; і він сам посеред тої колотнечі, засапаний, знесилений, силкується врятуватися від кривавої смерті; собаки з переламаними хребтами й розпоротими животами виють у безсилих муках та конають на снігу; незайману білоту червонить людська й звірина кров; ведмідь, роз'ятрений, натисливий, причавлює його до землі і душить, душить, щосили… і в самім цім жахливім тиску — Вінепай: має розпатлане її волосся, очі палають, — несамовито роззлющена, вгороджує вона в того ведмедя довгого мисливського ножа — і знов, і знову — безліч разів… Піт зросив Девідові чоло. Він струсонув із себе жінку, що повисла на ньому, і відступив, хитаючись, до стіни. А вона, розуміючи, що настала вирішальна хвилина, але ще не тямлячи, що діється в його душі, відчула раптом, що все, чого вона домоглася, вислизає їй із рук.

— Дейве! Дейве! — заволала вона. — Я вас не віддам! Я вас не віддам! Якщо ви не хочете їхати — ми зостанемося тут. Я зостануся з вами. Ви мені дорожчі за цілий світ. Я буду вам за дружину-північанку. Я варитиму вам їжу, годуватиму ваші собаки, торуватиму вам дорогу, веслуватиму вкупі з вами. Я можу це робити. Повірте мені, я дужа.

Та й він, — обводячи всю її очима й тримаючи на відстані від себе, — в тому не сумнівався; тільки лице йому посуворішало й посіріло, і запал погас в очах.

— Я розрахуюся з П’єром і човнярами — хай собі їдуть. Я залишуся тут із вами, однаково — буде священик чи ні, буде пастор чи ні, я піду тепер за вами по всіх усюдах! Дейве, Дейве! Вислухайте мене! Ви кажете, що в минулому я завдала вам прикростей… і це правда… дайте ж мені змогу спокутувати тепер мою провину, викупити мій гріх. Якщо раніш я злегковажила коханням, то хай же я доведу тепер, що знаю йому ціну!

Вона вклякла на долівку й, обхопивши руками його коліна, почала ридати.

— І ви ж любите мене! Ви ж любите мене! Подумайте! Скільки я вистраждала, чекаючи ці довгі роки. Ви не можете цього й уявити!

Він нахилився і підвів її на рівні ноги.

— Слухайте, — наказав він, відчинивши двері і мало не силою виводячи її надвір, — це неможливо. Не тільки про нас двох ідеться. Ви мусите їхати. Бажаю вам щасливої дороги. Коло Шістдесятої Милі вам буде досить скрутно, але ж маєте найкращих веслярів у світі, — отже, все буде гаразд. Чи не скажете ви мені прощай?

Хоч вона й опанувала себе, проте дивилася на нього безнадійно.

— А якби… якби Вінепай… — вона завагалася й замовкла.

Він перейняв невисловлену думку й відповів:

— Так. — А тоді, наче стямившися: — Нічого змінити вже не можна. Це безнадійно. І думати про це годі.

— Поцілуйте мене… — прошепотіла вона, прояснівши на виду. Тоді повернулася й пішла від нього.

— Здіймайте намети, П'єре, — промовила вона до човняра, що єдиний не спав, чекаючи на її поворот. — Нам треба рушати.

При світлі багаття спостережливим оком він помітив якесь горе у виразі її обличчя, але сприйняв цього несподіваного наказа, як найзвичайнісіньку річ у світі.

— Так, мадам, — погодився він, — А куди їхатимемо? На Доусон?

— Ні, — відказала вона досить легко, — проти води. Вгору, до Даї.

А відтак він кинувся до поснулих провідників і почав будити їх, штовхаючи ногами, витягаючи їх з-під укривал та підганяючи, щоб мерщій бралися до роботи. Різкий голос його розкочувався по цілому таборі. В одну мить невеличкого намета місіс Сейтер було розібрано, казанки й миски складено докупи, укривала — позгортувано, і слуги, заточуючись під тягарем, понесли той вантаж до човна. Місіс Сейтер чекала на березі, доки повкладають речі та настелять їй кубельце.

— Спочатку ми рушимо попід берегом до краю острова, — пояснював П’єр, розмотуючи довгу буксирну линву, — Тоді подамося тією протокою, де вода не така прудка, а далі вже, гадаю, піде легше.

Раптом метке його вухо почуло шурхіт торішньої ще трави й дріботіння ніг — і він повернув у той бік голову. До них наближалася індіянка в кільці наїжачених псів. Місіс Сейтер помітила, що лице дівчини, таке байдуже під час сцени в хатині, тепер ожило й пашіло гнівом.

— Що ви заподіяли моєму чоловікові? — гостро спиталася вона в місіс Сейтер. — Він лежить увесь час на лаві, наче недужий. Я питаю: "Що тобі сталося, Дейве? Ти хворий?" А він і слова не зронить. А тоді, помовчавши,

каже: "Іди собі, добра дівчино Вінепай. Мені згодом покращає". Що ви заподіяли моєму чоловікові, га? Я думаю — ви лиха жінка.

Місіс Сейтер цікаво подивилася на дикунку, що ціле життя мала прожити з цим чоловіком, тимчасом як вона, місіс Сейтер, мусить зникнути самотня у темряві ночі.

— Я думаю — ви лиха жінка, — повільно натискуючи на слова, промовила ще раз Вінепай, як звичайно роблять люди, коли розмовляють чужою мовою. — Я думаю — вам краще поїхати звідси й ніколи сюди не вертати. Га? Як ви думаєте? Я маю одного чоловіка. Я — індіянська дівчина. Ви — 'мериканська жінка. Ви гарні на вроду. Ви собі знайдете досить чоловіків. Ваші очі блакитні, як небо. Ваша шкіра така біла, така ніжна…

Вінепай просто доторкнулася брунатним пальцем до ніжних щік білявої жінки. І слід віддати належне Карен Сейтер: вона навіть не здригнулася. П’єр подумав і ступив був наперед; але вона відсторонила його, хоч у серці їй і ворухнулася до нього вдячність.

— Все гаразд, П’єре, — мовила вона. — Будь ласка, залишіть нас.

Він шанобливо відійшов, щоб не чути розмови, і, стоячи подаль, щось бубонів сам до себе та міряв на око відстань, якщо треба буде стрибнути.

— Біла, ніжна, як у дитини!

Вінепай ще доторкнулася до другої щоки й відвела руку.

— Незабаром прилетять комарі. Геть усю шкіру покусають; і вона набрякне, о, дуже-дуже; і болітиме, о, як тяжко! Сила-силенна комарів; сила-силенна укусів. Я думаю — вам ліпше їхати звідси, поки комарі ще не прилетіли. Отак — вона показала рукою на річку, за водою, — ви

допливете до Сент-Майкла; а так, — показуючи проти води, — до Даї. Краще — пливіть до Даї. Прощайте!

І тут місіс Сейтер вчинила таке, що П'єр із того аж дивом здивувався. Вона пригорнула до себе індіянку, поцілувала її, а сама зайшлася плачем.

— Шануй його! — скрикнула вона. — Шануй його!

По тому вона збігла берегом униз, кинула через плече "Прощай!" і стрибнула в човен. П'єр ускочив за нею й відчалив. Він налагодив стерно й подав знак. Легуар заспівав старовинної французької пісні; люди, мов низка привидів при тьмяному світлі зірок, нахилилися над буксирною линвою. Стернове весло розкраяло чорний потік, і човен помчав у ніч.